

פעמונים
מגלים אחריות

מאבק אינדיבידואלי

לשבועות

(עם הנחיות למנחה)

והם חיו באושר וגאון...

אלימלך, נעמי, רות ובוועז -

מה נוכל ללמוד מהם?

לעורר שיחה פתוחה ולעודד חשיבה עצמית על הערכים שמובילים אותנו ועל מקומו של הכסף בחיינו לאור מגילת רות ומקורות נוספים.

כיתות ט-י"ב

45 דקות. ניתן לפתח ולהעמיק בנושאים המדוברים ולהאריך את השיחה.

מטרה:

קהל יעד

זמן מוערך

פתיחה

שאלו: מי רוצה עכשיו 50,000 ₪? רגע, אם ההורים מממנים אתכם, למה אתם צריכים כסף?

פתחו דיון קצר על הצורך בכסף משלי, שאוכל לקנות בו מה שאני רוצה, גם דברים שההורים לא מסכימים לקנות עבורי. האם זו מחשבה נכונה או לא?

מטרת הדיון: לעורר מחשבות, בהמשך התגבר נביא כמה עקרונות ואפיוסו בנושא.

חלק א' - איזהו העשיר

שאלו: למישהו יש רעיון למה לכסף קוראים כך?

אספו תשובות וענו: אחד הפירושים המעניינים הוא - כסף מלשון כיסופים. אדם מטבעו חולם ושואף להתקדם, להשיג, להצליח. אחד הכלים המרכזיים להגשים חלומות הוא הכסף. אנחנו כוספים לכסף כדי להשיג את הכיסופים הגדולים יותר שלנו. הכסף הוא אמצעי למימוש השאיפות.

שאלו: מכירים את המשנה במסכת אבות 'איזהו עשיר השמח בחלקו'? אז בעצם כולנו עושים בדיוק הפוך. למה להתאמץ כל כך על עוד עבודה? לפתח את הידע והנישרונות שלנו? מה שיש לנו זה מה שצריך להיות, ולחלום על משהו אחר זה לא נכון ולא ראוי.

מטרת השאלה היא ליצור התנגדות ו'סגירה' בקרב השומעים. זה נגד את המציאות שהם מכירים מהבית, מהסביבה: אימוצים, קריירה, משפחה וכו'. אמירות, תוכים חברתיים. אלו השפעות חברתיות משמעותיות בקרב בני הנעור. כלאומרים אבני נגף שמלכו אסור, זה צוחק אותם אפנה ואפילו יגשו צווקא אהיפך. ככל שהדיון יהיה סוגר יותר כך הם יתחברו יותר אדברים.

ניתן להוסיף ולשאול:

- אחרי שיהיה לך X מה תרצה אז? למה הדבר הראשון לפני השני?
- מי חושב אולי לקנות משהו אחר אחרי ששמע רעיון מחבר/ה?

שאלו: כיצד מתחילה מגילת רות?

אספו תשובות וענו:

וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּטַט הַשְּׂפֹטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לַחֵם יְהוּדָה לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו. (רות, א, א)

מסופר על אלימלך, שהיה איש עשיר, בתקופה בה היה רעב בארץ. תושבי הארץ ציפו שידאג לרעבים שביבו אך הוא בוחר לברוח לבית לחם. לאחר מכן, מסופר שקיבל עונש משמים, הוא ושני בניו מתו והמגילה ממשיכה לספר על רות ונעמי.

אבל רגע, אמרנו ש'איזהו עשיר השמח בחלקו', שעשיר לא נמדד בכמות הכסף שיש לו. לפי ההגדרה הזו, ייתכן שגם אלימלך לא היה עשיר באמת. אולי גם הסובבים אותו היו אמורים לשמוח בחלקם ולא לצפות מאלימלך שיושיע אותם.

סיכום ביניים

אמרו: עד כה דנו בשאלה מדוע בני נוער צריכים כסף אם ההורים דואגים להם, דיברנו על כסף וכיסופים, הזכרנו את המשנה על העשיר השמח בחלקו והתחברנו לסיפור של אלימלך במגילה.

חידון תנ"ך קצר:

אני אקריא פסוקים, אתם צריך לומר לי על מי הפסוק נאמר.

- '... כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנָה בְּכֶסֶף וּבְזָהָב' - [אברהם] (בראשית, יג, ב)
- 'וַיִּזְרַע ... בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בַשָּׂנֶה הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה'." [יצחק] (בראשית, כו, יב)
- 'וְה' בָּרַךְ אֶת אֲדֹנָי מְאֹד וַיִּגְדַּל וַיִּתֵּן לוֹ צֶאֱן וּבָקָר וְכֶסֶף וְזָהָב וַעֲבָדָם וַשְּׂפָחֹת וְגַמְלִים וְחֲמֹרִים' [יעקב] (בראשית, כד, לה)
- 'לא העשיר אלא מפסולתן של לוחות, שנאמר "פסל לך", פסולתן שלך יהא' [משה] (גמרא מסכת נדרים, לח עמ' א)

אמרו: לא סתם שלושת האבות ומשה, וכמובן דוד ושלמה ועוד רבים היו עשירים ביותר. ה' רוצה שיהיה לנו שפע גדול, עשירות של כסף וחכמה. במסכת נדרים, שם מוזכרת עשירות של משה, הגמרא מביאה ציטוט מר' יוחנן - אמר רבי יוחנן: אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גיבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן (למדים אותן) ממשה.

שאלו: אם כך, מה נכון ומה לא נכון? מה צריכה להיות השאיפה שלנו? להיות עשירים בכסף או לשמוח בחלקנו?

📌 חלק ב' - בין הרצוי למצוי

שאלו: נניח שתקבלו סכום של 50,000 ₪, מה תעשו עם הכסף?

סביר שהדעות יהיו מגוונות ושונות, קניות של מוצרים שונים, תרומות, חסכון לצרכים שונים ועוד.

אספו תשובות ושאלו: מדוע בחרתם דווקא בדברים האלו?

ניתן להקשות עם שאלות בירור:

(היזהרו משאלות שיפוטיות, שאלו רק שאלות מבררות)

- אם יהיה לך מה שאמרת, מה זה ייתן לך?
- אחרי שיהיה לך X מה תרצה אז? למה הדבר הראשון לפני השני?
- מי חושב אולי לקנות משהו אחר אחרי ששמע רעיון מחבר/ה?
- האם נראה לכם שאחרי כל זה תרגישו עשירים?

אמרו: מהתשובות שעלו נוכל לברר מהם הגורמים המרכזיים שעל פיהם אנו מקבלים החלטות:

- לחץ חברתי • משפיעני רשת • רשתות חברתיות • פרסומות • ידע והבנה

הסבירו בקצרה מה ההבדל בין צורך ורצון:

צורך הוא משהו בסיסי ושווה לכולם.

לדוגמה: צורך בנעליים, בית לגור בו, טלפון לדבר בו.

רצון הוא הדרך למימוש הצורך.

לדוגמה: ניתן לקנות נעליים טובות ונוחות ב-100 ₪ וניתן גם לקנות נעליים ממותגות ב-700 ₪.

בכל מה שקשור ברצון, אין תשובה נכונה או לא נכונה, זה המקום לבחירה ולסדרי עדיפויות אישיים. הבחירה האם וכמה כסף להוציא עבור רכישה של מוצר מסוים היא אישית ומשתנה מאדם לאדם. בחירה של אדם אחד מבטאת את סדר העדיפויות האישי שלו. כיצורים חברתיים, אנו נוטים לאמץ לעצמנו בחירות של אחרים.

ארבעת הגורמים הראשונים (לחץ חברתי, משפיעני רשת, רשתות חברתיות, פרסומות) מייצרים רצון שמוביל להחלטה. לעתים הרצון נובע מצורך, כמו צורך בנעליים שמוביל לרכישת נעליים ממותגות, ולעתים הרצון אינו שייך לצורך, כמו רכישת נעליים בשל לחץ חברתי. החברות המסחריות משקיעות כסף רב כדי לגרום לנו לרכוש את המוצרים שלהן.

הזמינו את המשתתפים לברר עם עצמם מתי קיבלו החלטות שהן באמת שלהם ומתי אימצו החלטות של אחרים.

והנה משהו נחמד:

שאלו: מי יודע מה יש בין רצוי למצוי? (אם יש צורך, הסבירו את המושגים רצוי ומצוי)
אספו תשובות והסבירו:

רצוי בגימטריה = 306 מצוי בגימטריה = 146 רצוי פחות מצוי = 160 = הגימטריה של המילה 'כסף'
בין היכולת שלי (המצוי) לבין מימוש הרצון (הרצוי) חסר כסף (:

הציגו את המשנה במסכת אבות (פרק ב משנה א'):

"אמר להם, צאו וראו לב איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם.

רבי אליעזר אומר, עין טובה.

רבי יהושע אומר, חבר טוב.

רבי יוסי אומר, שכן טוב.

רבי שמעון אומר, הרואה את הנולד.

רבי אלעזר אומר, לב טוב.

אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם.

אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם.

רבי אליעזר אומר, עין רעה.

רבי יהושע אומר, חבר רע.

רבי יוסי אומר, שכן רע.

רבי שמעון אומר, הלווה ואינו משלם.

אחד הלווה מן האדם, כלוה מן המקום לה ברוך הוא, שנאמר (תהלים לז, כא) לווה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן.

רבי אלעזר אומר, לב רע.

אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם, שבכלל דבריו דבריכם."

שאלו: מה אמר רבי שמעון?

אספו תשובות וענו:

• דרך טובה - הרואה את הנולד • דרך רעה - הלווה ואינו משלם

שאלו: מה הכוונה בדבריו של רבי שמעון?

לסיכום:

כסף הוא דבר טוב כשמתמשים בו נכון. כשמתנהלים בטוב וביושר, כשמנהלים משא ומתן באמונה. כשנותנים משלנו גם לאחרים כשהם צריכים. זה מלמד אותנו לראות את האחרים, להיות בענווה ולדעת גם לקבל עצה, הכוונה והדרכה.

כסף הוא דבר טוב כשמבינים שכסף הוא אמצעי ולא מטרה בפני עצמה. כסף משמש אותנו להגשים שאיפות וחלומות, להתקדם, לסייע למי שסביבנו. הוא אינו יעד בפני עצמו.

במגילת רות אנו רואים שכל ההתנהלות של רות הייתה תיקון לאלימלך. אין לה רכוש אבל היא רואה את נעמי חמותה. היא פועלת למענה ויתכן שהיא רואה את הנולד, את דוד המלך וכל שושלת המלוכה שנולדת מתוך הערכים אותם היא מייצגת-חסד, צניעות וחשיבה לא מה חושבים עליי, מה יש או אין לי, אלא מה נכון וטוב לעשות.

